

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกรตำบลบึงสามัคคี กิ่งอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 280 คน ผู้วิจัยขอแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการเพาะปลูกของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรต่อสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ลักษณะทางประชากร

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามลักษณะประชากรแล้ว สามารถจำแนกได้ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกร ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา
จำนวนสมาชิกในครอบครัว และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	256	91.43
หญิง	24	8.54
อายุ (ปี)		
15 - 24	64	22.86
25 - 34	152	54.28
35 - 44	36	12.86
45 - 54	16	5.71
55 - 64	11	3.93
มากกว่า 65	1	0.36
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษาปีที่ 4	65	23.21
- ประถมศึกษาปีที่ 6	118	42.18
- มัธยมศึกษาตอนต้น	59	21.07
- มัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6)/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับต้น (ปวช.)	24	8.57
- อนุปริญญา	12	4.28
- ปริญญาตรี	2	0.71
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)		
1 - 3	52	18.57
4 - 6	183	65.36
มากกว่า 6 คนขึ้นไป	45	16.71

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา
จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน (บาท)		
2,000 – 4,000	68	24.28
4,001 – 6,000	124	44.28
6,001 – 8,000	36	12.86
8,001 – 10,000	24	8.57
10,001 บาทขึ้นไป	28	10.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นได้ว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน จำแนกเป็นเพศชายจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 91.43 เป็นเพศหญิงจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.54 ทั้งนี้เนื่องจากในระหว่างที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ในบางครอบครัว เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไปทำงานในต่างจังหวัด ต่างประเทศ และบางส่วนได้เสียชีวิตและหย่าร้าง จึงทำให้เกษตรกรเพศหญิงต้องรับบทบาทหน้าที่ในการใช้สารเคมีทางการเกษตรแทน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยรวมจะแสดงถึงบทบาทและหน้าที่ของเพศชายในการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นเพศชายจึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตรสูงกว่าเพศหญิง ช่วงอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในช่วงวัยแรงงานคือช่วงอายุตั้งแต่ 25 ถึง 34 ปีจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 54.28 รองลงมาคือช่วงอายุ 15 ถึง 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.86 และพบน้อยที่สุด คือช่วงวัยสูงอายุหรือตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไปมีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.36 สำหรับระดับการศึกษาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนั้น เกษตรกรส่วนมากมีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 42.18 รองลงมาคือจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 23.21 และระดับการศึกษาที่เกษตรกรจบการศึกษาน้อยที่สุด คือ การศึกษาระดับปริญญาตรีมีเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71

สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรอยู่ในช่วงระหว่าง 4 ถึง 6 คนมากที่สุด จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 65.36 รองลงมาคือช่วง 1 ถึง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.57 และ ส่วนน้อยที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 6 คนซึ่งมีเพียง 45 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.71 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกในปัจจุบันเกษตรกรรู้จักการวางแผนครอบครัวโดยวิธีการคุมกำเนิด ทำให้จำนวนสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรลดลง และประการที่สองคือความจำเป็นในการขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ซึ่งกฎของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ในการขอกู้เงินนั้น ระบุว่าผู้กู้ต้องมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เพื่อสามารถนำมาเป็นหลักประกันในการค้าประกัน ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องมีการแยกครอบครัวเพื่อตั้งบ้านเลขที่ใหม่ เพื่อความสะดวกในการขอกู้เงิน จึงเป็นผลให้ครอบครัวของเกษตรกรมีขนาดลดลง ในส่วนของรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนนั้น พบว่า ครอบครัวของเกษตรกรส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือตั้งแต่ 4,001 ถึง 6,000 บาท ต่อเดือน โดยมีจำนวน 124 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.28 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 2,000 ถึง 4,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 68 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.28 ทั้งนี้เพราะเกษตรกรนิยมปลูกพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น ซึ่งสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ปีละ 4 – 5 ครั้ง ทำให้เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนและช่วง 10,001 บาทขึ้นไปนั้นพบในเกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการในลักษณะของอุตสาหกรรมการเกษตรขนาดใหญ่ โดยพบเพียง 28 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.00 เท่านั้น

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการเพาะปลูกของเกษตรกร

สภาพการเพาะปลูกโดยทั่วไป

การทำการเพาะปลูกพืชโดยทั่วไปของเกษตรกรในตำบลบึงสามัคคี ถึงอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชรนั้นมีตลอดปีหรือทุกฤดูกาล เนื่องจากพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของดินและน้ำจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการเพาะปลูกของเกษตรกร สามารถจำแนกรายละเอียดตามชนิดพืชที่ปลูก จำนวนหลังคาเรือนที่ปลูก ขนาดพื้นที่เพาะปลูก ความถี่ในการปลูกต่อปี และชนิดสารเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูก ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเพาะปลูกโดยทั่วไป จำแนกตามชนิดพืชที่ปลูก จำนวนหลังคาเรือนที่ปลูก ขนาดพื้นที่เพาะปลูก และความถี่ในการปลูกต่อปี

ชนิดพืชที่ปลูก	จำนวนเกษตรกรที่ปลูก		ขนาดพื้นที่		ความถี่ที่ปลูก (พิสัย : ครั้งต่อปี)
	หลังคาเรือน	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	
ข้าวโพดพื้ก่อน	136	48.57	3,946	54.41	4 – 6
กล้วยไข่	1	13.58	2,600	34.53	ไม่สามารถระบุได้
ข้าว	64	22.87	234	3.11	2
อ้อย	28	10.00	541	7.18	2
อื่นๆ	14	5.00	358	4.75	ไม่สามารถระบุได้
รวม	280	100.00	7,529	100.00	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรในตำบลบึงสามัคคีมีการเพาะปลูกข้าวโพดพื้ก่อนมากที่สุด จำนวน 3,946 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 48.57 ของขนาดพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด รองลงมาคือ กล้วยไข่ จำนวน 2,600 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.53 เหตุผลประการสำคัญที่เกษตรกรนิยมปลูกข้าวโพดพื้ก่อน เนื่องจากข้าวโพดพื้ก่อนสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะเวลาเพียง 45 วัน เป็นผลให้ทำการเพาะปลูกได้ 4 ถึง 6 ครั้งต่อปี สำหรับกล้วยไเข่นั้นมีการดำเนินการเพาะปลูกในลักษณะของอุตสาหกรรมส่งออกโดยการลงทุนจากชาวต่างประเทศซึ่งมีขนาดพื้นที่ในการเพาะปลูกมาก มีการเก็บผลผลิตตลอดทั้งปี สิ่งที่น่าสนใจคือ พืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ข้าวและอ้อยนั้น เกษตรกรในตำบลบึงสามัคคีไม่นิยมปลูกเนื่องจากใช้เวลาในการเพาะปลูกยาวนาน อีกทั้งได้รับผลตอบแทนน้อย และลงทุนสูง ทำให้เสี่ยงต่อการขาดทุน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในส่วนของสารเคมีทางการเกษตรทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารเร่งการเจริญเติบโตของพืช และปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูกนั้น เมื่อนำมาจำแนกตามชนิดสารเคมี ความถี่ในการใช้ต่อปี และชนิดของเครื่องมือที่ใช้ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 4 ถึง 6

ตารางที่ 4 การใช้สารกำจัดศัตรูพืช จำแนกตามชนิดของสารเคมี ความถี่ในการใช้ และชนิดของเครื่องมือที่ใช้

รายการ	จำนวน (หลังคาเรือน)	ร้อยละ
ชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
คลอโรเดน	54	19.28
พาราควอท	186	66.43
แคปแทน	23	8.21
อื่นๆ	12	4.28
ไม่ใช้สารเคมี	55	19.64
ความถี่ในการใช้สารเคมี (ครั้งต่อปี)		
น้อยกว่า 2 ครั้ง	25	8.93
3 - 4 ครั้ง	68	24.28
5 - 6 ครั้ง	96	34.28
6 - 8 ครั้ง	49	17.50
มากกว่า 8 ครั้ง	27	9.64
ไม่ใช้สารเคมี	55	19.64
ชนิดของเครื่องมือที่ใช้		
สูบชัก	64	22.86
ปั๊มลมแบบคั่นโยก	112	40.00
เครื่องยนต์สะพายหลัง	44	16.71
เครื่องยนต์ปั๊มลม	5	1.78
ไม่ใช้สารเคมี	55	19.54

ตารางที่ 5 การใช้สารเร่งการเจริญเติบโตของพืชจำแนกตามชนิดของสารเคมี
ความถี่ในการใช้ และชนิดของเครื่องมือที่ใช้

รายการ	จำนวน (หลังคาเรือน)	ร้อยละ
ชนิดของสารเร่งการเจริญเติบโตของพืช		
ออกซิน	59	21.07
จิบเบอเรลลิน	24	8.57
ไซโตไคนิน	46	16.43
เอทิลีนและสารปลดปล่อยเอทิลีน	12	4.28
ไม่ใช้สารเร่งการเจริญเติบโตของพืช	139	49.64
ความถี่ในใช้สารเคมี (ครั้งต่อปี)		
น้อยกว่า 2 ครั้ง	64	22.86
3 - 4 ครั้ง	38	13.57
5 - 6 ครั้ง	16	5.71
6 - 8 ครั้ง	13	4.64
มากกว่า 8 ครั้ง	10	3.57
ไม่ใช้สารเร่งการเจริญเติบโต	139	49.64
ชนิดของเครื่องมือที่ใช้		
สูบชัก	46	16.42
ปั๊มลมแบบคันโยก	66	23.57
เครื่องยนต์ปั๊มฉีด	29	10.36
ไม่ใช้สารเร่งการเจริญเติบโต	139	49.54

ตารางที่ 6 การใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร จำแนกตามชนิดและความถี่ในการใช้

รายการ	จำนวน (หลังคาเรือน)	ร้อยละ
ชนิดของปุ๋ยเคมี		
ปริมาณธาตุไนโตรเจนสูง	62	22.14
ปริมาณธาตุฟอสฟอรัสสูง	14	5.00
ปริมาณธาตุโพแทสเซียมสูง	58	20.71
ทุกธาตุในปริมาณสูง	90	32.14
ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	56	20.00
ความถี่ในการใช้ปุ๋ยเคมี (ครั้งต่อปี)		
น้อยกว่า 2 ครั้ง	38	13.57
3 - 4 ครั้ง	114	40.71
5 - 6 ครั้ง	21	7.50
6 - 8 ครั้ง	12	4.28
มากกว่า 8 ครั้ง	39	13.93
ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	56	20.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรในตำบลบึงสามัคคีมีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชชนิดพาราควอตมากที่สุดจำนวน 186 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 66.43 เพื่อใช้ในการควบคุมวัชพืช รองลงมาคือคลอร์เดน จำนวน 54 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.28 เพื่อใช้ในการควบคุมแมลง และ สารแคปแทน จำนวน 23 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.21 เพื่อใช้ในการควบคุมโรคพืช สำหรับความถี่ในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชนั้น พบว่า เกษตรกรมีอัตราการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในช่วง 5 ถึง 6 ครั้งต่อปีมากที่สุดจำนวน 96 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.28 นั้นหมายถึงมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกๆ ครั้งที่มีการปลูกพืช รองลงมาคืออัตราการใช้ 3 ถึง 4 ครั้งต่อปีจำนวน 68 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.28 แต่ก็มีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวน 55 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.64 เนื่องจากเป็นการเพาะปลูกพืชผลไว้สำหรับรับประทานภายในครอบครัว สำหรับเครื่องมือฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืชนั้นเกษตรกรส่วนมากจำนวน 112 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.00 นิยมใช้เครื่องปั๊มลมแบบคันโยก เนื่องจากมีความ

ประหยัดและสะดวกต่อการใช้งาน รองลงมาคือเครื่องพ่นแบบสูบชัก จำนวน 64 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.86 และเครื่องมือที่เกษตรกรไม่นิยมใช้คือ เครื่องพ่นแบบเครื่องยนต์ปั๊มลม โดยมีการใช้เพียง 5 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.78 เท่านั้น เนื่องจากต้องใช้อุปกรณ์ที่ค่อนข้างยุ่งยาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในตำบลบึงสามัคคี มีการใช้สารสารเร่งการเจริญเติบโตของพืชไม่มากนัก ซึ่งมีเพียง 141 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.36 เท่านั้น โดยมีใช้ในการทำการเกษตรแบบอุตสาหกรรม เช่น การปลูกกล้วยไข่ส่งออกต่างประเทศ และการปลูกข้าวโพดฟักอ่อนเพื่อเป็นวัตถุดิบให้กับโรงงานข้าวโพดฟักอ่อนบรรจุกระป๋อง โดยมีใช้สารกลุ่มออกซินมากที่สุดจำนวน 59 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.07 รองลงมาคือไฮโดโคตินจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 สำหรับความถี่ในการใช้สารเร่งการเจริญเติบโตนั้น พบว่า ส่วนมากมีอัตราการใช้น้อยกว่า 2 ครั้งต่อปี จำนวน 64 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.86 และมีเพียง 10 หลังคาเรือน หรือร้อยละ 3.57 เท่านั้นที่มีอัตราการใช้มากกว่า 8 ครั้งต่อปี ซึ่งพบในกลุ่มผู้ประกอบการเกษตรแบบอุตสาหกรรม เช่น การปลูกกล้วยไข่เพื่อส่งออกต่างประเทศ และการปลูกข้าวโพดฟักอ่อนเพื่อเป็นวัตถุดิบให้กับโรงงานข้าวโพดฟักอ่อนบรรจุกระป๋องเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามก็มีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่ใช้สารเคมีเร่งการเจริญเติบโตของพืช จำนวน 139 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.64 เนื่องจากเป็นการเพาะปลูกพืชผลไว้สำหรับรับประทานภายในครอบครัว จึงไม่ต้องการความสวยงามของพืชผล ทั้งนี้เกษตรกรนิยมใช้เครื่องมือสำหรับการพ่นสารเร่งการเจริญเติบโตของพืชแบบปั๊มลมชนิดคั่นโยกจำนวน 66 หลังคาเรือน หรือ ร้อยละ 23.57 รองลงมาคือ แบบสูบชักจำนวน 46 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.52 และเครื่องยนต์ปั๊มฉีดจำนวน 29 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.36 ตามลำดับ

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในตำบลบึงสามัคคีมีการใช้ปุ๋ยเคมีแตกต่างจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและสารเร่งการเจริญเติบโต โดยมีการใช้ปุ๋ยเคมีมากถึง 224 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทั่วไปมีความต้องการและนิยมในการใช้มาก เนื่องจากเข้าใจว่าปุ๋ยเคมีสามารถเพิ่มผลผลิตได้และไม่มีอันตรายต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม โดยพบว่าเกษตรกรส่วนมากมีการใช้ในอัตรา 3 ถึง 4 ครั้งต่อปี จำนวน 114 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.71 รองลงมาคืออัตราการใช้มากกว่า 8 ครั้งต่อปี จำนวน 39 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.93 อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรบางส่วนที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีจำนวน 56 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เนื่องจากได้รับคัดเลือกเป็นผู้นำของชุมชนในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ได้แก่ ปุ๋ยมูลสัตว์ และปุ๋ยหมัก เป็นต้น

4.3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในทุกขั้นตอน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้ว สามารถจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยในทุกขั้นตอน ได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร

ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรที่ศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้	4.99	1.95	ปานกลาง
ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตร			
- ต่อผู้บริโภค	16.24	5.58	ปานกลาง
- ต่อสิ่งแวดล้อม	14.65	4.30	ปานกลาง
ความเชื่อด้านสุขภาพ	35.61	12.30	ปานกลาง
พฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย			
- ก่อนการใช้สารเคมี	15.02	6.98	ปานกลาง
- ระหว่างการใช้สารเคมี	16.90	3.79	ปานกลาง
- หลังการใช้สารเคมี	18.44	4.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดโดยจำแนกตามกลุ่มของคะแนนในระดับต่างๆ ตามตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด ได้ผลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร

ตัวแปร	ระดับ					
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้เกี่ยวกับสารเคมี	50	17.86	170	60.71	60	21.43
ความตระหนัก						
- ต่อผู้บริโภค	46	16.43	168	60.00	66	23.57
- ต่อสิ่งแวดล้อม	61	21.78	167	59.64	52	18.57
ความเชื่อด้านสุขภาพ	18	66.93	193	66.93	69	24.64
พฤติกรรมการใช้สารเคมี						
- ก่อนการใช้สารเคมี	29	10.36	66	66.07	66	23.57
- ระหว่างการใช้สารเคมี	54	19.28	181	64.64	44	17.71
- หลังการใช้สารเคมี	14	5.00	266	95.00	0	0

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ระดับความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม รวมถึงระดับความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี โดยพิจารณาจากจำนวนผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางและสูงซึ่งมีค่ามากกว่าจำนวนผู้ที่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรได้รับการเผยแพร่ความรู้จากเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี 2539 ถึง 2541 ได้มีการรณรงค์จากหน่วยงานทางการแพทย์และสาธารณสุขโดยเน้นการตรวจสารพิษจากการเกษตรในโลหิตของเกษตรกรและมีกิจกรรมการให้สุขศึกษาทั้งในชุมชนและสถานีนามัย ซึ่งในตำบลนี้มีสถานีนามัยถึง 2 แห่งเป็นผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงทำให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม รวมถึงความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงดี อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยในส่วนของพฤติกรรมก่อนและระหว่างการใช้สารเคมีนั้น พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องมาจากการได้รับความรู้มาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเกิดความตระหนัก และส่งผลถึงพฤติกรรมก่อนและระหว่างใช้สารเคมี แต่ในส่วนของพฤติกรรมหลังการใช้นั้น โดยเฉพาะประเด็นการทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรยังคงชินการล้างในแหล่งน้ำธรรมชาติและไม่มีการติดป้ายประกาศเตือนผู้เข้ามาในบริเวณที่ฉีดพ่นสารเคมีทางการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรมีระดับของพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาคะแนนในส่วนของความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร โดยอาศัยเกณฑ์การจัดกลุ่มในการจำแนกระดับต่างๆ ในตารางที่ 1 เมื่อนำคะแนนของความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรมาจำแนกรายข้อตามข้อคำถาม ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 9 ถึง 14

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละผู้ตอบถูกของปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้จำแนกเป็นรายชื่อ

รายการ	ผู้ตอบถูก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การผสมสารเคมีทางการเกษตรหลายชนิดเข้าด้วยกัน สามารถเพิ่มผลผลิตได้ดีกว่าใช้เพียงชนิดเดียว	198	70.71
2. สารเคมีทางการเกษตรที่มีฤทธิ์ตกค้างนาน คือ สลายตัวได้ช้า	222	79.28
3. ชื่อการค้าของสารเคมี คือ ชื่อที่แต่ละบริษัทผลิตขึ้นเอง แต่ชื่อสามัญ คือ ชื่อเฉพาะของสารสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของสารนั้น	199	71.07
4. ปุ๋ยเคมีที่มีธาตุไนโตรเจนสูงเหมาะสำหรับพืชใบ	265	94.64
5. การสัมผัสสารเคมีทางการเกษตรโดยตรงทำให้เกิดอันตราย	187	66.78
6. สารดีลดริน คือ สารในกลุ่มเดียวกับกับสารดีดีที	46	16.43
7. ศัตรูพืชสามารถปรับตัวให้ทนต่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้	126	45.00
8. สารเคมีที่ใช้พ่นมีประสิทธิภาพในกำจัดแมลงดีกว่าแบบใช้ผงโรย	64	22.86
9. การใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ไม่ถูกวิธีทำให้เป็นพิษต่อพืชได้	54	19.28
10. ใช้สารเคมีเพียงชนิดเดียวตลอดไป เพื่อป้องกันการดื้อยา	35	12.50

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าข้อที่มีร้อยละของผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ ข้อที่ 4 เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยเคมีมากที่สุด โดยมีผู้ตอบถูกจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 94.64 และข้อที่มีร้อยละของผู้ตอบถูกน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 10 เกษตรกรเข้าใจว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพียงชนิดเดียว ทำให้ศัตรูพืชไม่ดื้อยาซึ่งเป็นความเข้าใจผิด ตามหลักการควรมีการสลับการใช้สารเคมีชนิดต่างๆ เพื่อลดอัตราการสะสมของสารเคมีและป้องกันการดื้อยาของศัตรูพืช โดยมีผู้ตอบถูกเพียง 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

อธิบายได้ว่าข้อ 4 ที่มีร้อยละของผู้ตอบถูกสูงสุด อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความคุ้นเคยกับการใช้ปุ๋ยเคมี ประกอบกับอันตรายที่มีต่อสุขภาพเกษตรของปุ๋ยเคมีและความยุ่งยากในการใช้งานมีน้อยกว่าสารเคมีทางการเกษตรชนิดอื่นๆ จึงทำให้เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นอย่างดี

สำหรับข้อ 10 ที่มีร้อยละผู้ตอบถูกน้อยที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความเข้าใจว่าการใช้สารกำจัดศัตรูพืชควรใช้ชนิดเดียวตลอดไป เพื่อป้องกันศัตรูพืชดื้อยา ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด และเหตุนี้เองจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในระดับประเทศมีแนวโน้มการใช้เพิ่มขึ้นทุกปี

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพผู้บริโภคของเกษตรกรจำแนกเป็นรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.
1. การอ่านฉลากสารเคมีทางการเกษตรก่อนใช้ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	3.24	1.61
2. การใช้สารเคมีทางการเกษตรเกินขนาดเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค	2.11	1.16
3. การใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมากทำให้พืชผลขายได้ราคาดี	2.61	1.17
4. การเก็บผลผลิต ควรรีบเก็บหลังจากใช้สารเคมีไม่นาน เพื่อป้องกันความเสียหายของผลผลิต	2.91	1.07
5. การผสมสารเคมีหลายชนิด ในการใช้เพียงครั้งเดียว ทำให้ประหยัดเวลาในการปฏิบัติงาน	2.41	1.12
6. การใช้สารกำจัดศัตรูพืช ควรทิ้งระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตตามคำแนะนำข้างภาชนะบรรจุ	2.95	1.06

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด คือ ข้อที่ 1 การอ่านฉลากสารเคมีทางการเกษตรก่อนใช้ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.24 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.61 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดคือ ข้อที่ 2 การใช้สารเคมีทางการเกษตรเกินขนาดเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.11 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 หมายถึง เกษตรกรส่วนมากไม่เห็นด้วยว่าการใช้สารเคมีทางการเกษตรในอัตราที่เกินกำหนดจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

อธิบายได้ว่า ข้อ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด อาจเป็นเพราะในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรต้องมีการสืบหาข้อมูลก่อน ซึ่งอาจเป็นการสอบถามจากผู้รู้ เพื่อนบ้าน และการอ่านฉลากการใช้สารเคมี เพื่อให้สามารถใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมถึงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเพาะปลูกอย่างเต็มที่

สำหรับข้อ 2 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรเกิดความไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของสารเคมีทางการเกษตรหากมีการใช้ในอัตราที่กำหนด อาจเกิดจากประสบการณ์ของเกษตรกรเองหรือคำบอกเล่า การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างผิดวิธีในอดีตที่ผ่านมาทำให้ศัตรูพืชเกิดการดื้อยาหรือมีความต้านทานต่อสารเคมี เกษตรกรจึงต้องมีการใช้สารเคมีเกินอัตราการใช้ที่กำหนด เพื่อสามารถกำจัดศัตรูพืชอย่างได้ผล

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมจำแนกเป็นรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.
1.การใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากไม่มีผลทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ	1.35	0.42
2.การใช้สารกำจัดศัตรูพืชมีผลทำลายเฉพาะแมลงและวัชพืชนั้น ไม่มีผลต่อคนและสัตว์เลี้ยง	2.61	1.21
3.สารเคมีทางการเกษตรสามารถสะสมอยู่ในดิน พืช และแหล่งน้ำได้เป็นเวลานาน	2.16	0.65
4.การใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีความเป็นพิษสูง ทำให้สิ่งมีชีวิตอื่นที่อยู่ข้างเคียงได้รับอันตราย	1.75	1.26
5.การทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีลงน้ำเป็นวิธีการกำจัดที่ถูกต้อง	3.65	1.67
6.ควรเลือกใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ฤทธิ์ในการตกค้างได้น้อยหรือสลายตัวได้เร็ว	3.13	1.25

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด คือ ข้อที่ 6 การเลือกสารเคมีทางการเกษตรที่มีฤทธิ์สลายตัวได้เร็ว เพื่อที่จะเกิดการตกค้างในสิ่งแวดล้อมได้น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.13 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.25 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 1 การใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของดิน โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.11 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 นั้นหมายถึง เกษตรกรเห็นว่าการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากนั้นไม่ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ

อธิบายได้ว่า ข้อ 6 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด อาจเป็นเพราะในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรต้องมีการสืบหาข้อมูลก่อน ซึ่งอาจเป็นการสอบถามจากผู้รู้ เพื่อนบ้าน รวมถึงการหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อสามารถเลือกใช้สารเคมีได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย เป็นผลให้เกษตรกรเกิดเป็นความตระหนักในส่วนนี้ แต่อย่างไรก็ตามจากการประเมินความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ พบข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ เกษตรกรไม่ทราบว่าสารเคมีทางการเกษตรชนิดใดบ้างที่สามารถตกค้างในสิ่งแวดล้อมได้นาน

สำหรับข้อ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง โดยเชื่อว่าปุ๋ยเคมีเป็นสิ่งที่ช่วยบำรุงดิน ดังนั้นการใช้ในปริมาณสูงจะไม่ทำให้ดินเสื่อม ซึ่งเป็นความคิด ความเข้าใจที่เป็นอันตรายมาก เพราะนอกจากจะมีผลในทางลบต่อคุณภาพของดินซึ่งทำให้โครงสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพ เคมี และทางชีวภาพเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งเสียสมดุลแล้ว ยังส่งผลกระทบในลักษณะลูกโซ่ตามมา นั่นคือ เมื่อมีการชะล้างธาตุอาหารต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของปุ๋ยเคมีลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติแล้ว ย่อมทำให้เกิดปัญหาการแพร่กระจายของสาหร่าย และสภาวะที่น้ำมีธาตุอาหารมากเกินไปได้ ทำให้สิ่งมีชีวิตที่อยู่อาศัยในแหล่งน้ำนั้นบางชนิดมีการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว บางชนิดมีการลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาเหล่านี้ย่อมรบกวนต่อโครงสร้างและหน้าที่ของระบบนิเวศแหล่งน้ำใกล้เคียง ซึ่งหากไม่เกิดขึ้นความสามารถรองรับทางธรรมชาติแล้ว ระบบนิเวศแหล่งน้ำนั้นก็ยังคงอยู่ แต่หากได้รับเกินขีดความสามารถรองรับได้ทางธรรมชาติแล้ว ระบบนิเวศแหล่งน้ำนั้นอาจเสียสมดุลจนยากที่จะแก้ไขได้เองตามธรรมชาติ ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามมา

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ
จำแนกเป็นรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.
การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร		
1.เมื่อรับประทานพืช ผักผลไม้ที่มีสารเคมีทางการเกษตรเจือปน ทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้	2.32	1.24
2.โรคแพ้สารเคมีทางการเกษตรไม่สามารถสะสมอยู่ในร่างกายได้	3.78	1.16
3.เกษตรกรเท่านั้นที่ได้รับผลร้ายจากสารเคมีทางการเกษตร	1.14	0.99
รวม	1.14	0.99
การรับรู้ความรุนแรงของการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร		
4.สารเคมีทางการเกษตรไม่สามารถสะสมอยู่ในร่างกายคนได้	2.51	1.43
5.สารเคมีทางการเกษตรเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็ง	1.28	0.70
6.อาการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้	3.19	1.85
รวม	6.83	2.70
แรงจูงใจทางสุขภาพ		
7.เมื่อมีการใช้สารเคมีทางการเกษตร ควรปฏิบัติตามคำแนะนำข้าง ภาชนะบรรจุอย่างเคร่งครัด	3.45	1.97
8.ควรมีการล้างผัก ผลไม้ ก่อนรับประทานทุกครั้ง	2.17	1.16
9.ควรเลือกรับประทานผัก ผลไม้พื้นบ้านตามฤดูกาล มีอยู่ในท้องถิ่น	1.11	0.39
รวม	6.73	2.97
การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง		
10.การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร เป็นการสิ้นเปลืองเงิน	2.33	1.47
11.การปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติ	2.18	1.16
12.การปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง เป็นเรื่องน่าอาย	1.89	0.76
รวม	6.40	3.16

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพ
จำแนกเป็นรายชื่อ (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.
การรับรู้ประโยชน์จากปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง		
13.การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอย่างถูกต้องทุกครั้ง สามารถลดอันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้	2.43	0.77
14.การศึกษาวิธีการใช้สารเคมีและปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง สามารถป้องกันการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้	2.78	1.67
15.การใช้สารเคมีทางการเกษตรเท่าที่จำเป็น สามารถให้ผลผลิตมากในระยะยาว	2.98	1.18
รวม	8.19	2.77

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าส่วนที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด คือ ส่วนการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 6.40 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.16 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุดคือ ข้อที่ 15 เกษตรกรเชื่อว่าการใช้สารเคมีทางการเกษตรเท่าที่จำเป็น สามารถให้ผลผลิตมากในระยะยาว ซึ่งเป็นความเชื่อที่ถูกต้อง โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.98 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดคือ ข้อที่ 13 การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล สามารถลดอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตรได้ นั้นหมายถึง เกษตรกรไม่เชื่อว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลสามารถลดอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตรได้

อธิบายได้ว่า ข้อ 15 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด อาจเป็นเพราะมีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรในการเพาะปลูก เนื่องจากเป็นเพาะปลูกภายในครัวเรือน และเกรงอันตรายจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

สำหรับข้อ 13 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนมากมีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลแบบครบคลุมทุกส่วนของร่างกายน้อยมาก โดยมีเหตุผลที่สำคัญในการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล คือ การอายุเพื่อนร่วมงาน และผู้อื่นทั่วไปเมื่อพบเห็น ซึ่งเป็นความเชื่อที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด คือ การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 6.40 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.16 โดยข้อที่ 10 มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด เกษตรกรเห็นว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลไม่เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ซึ่งเป็นความเชื่อที่ถูกต้อง โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.33 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด คือ ข้อที่ 12 การปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่น่าอายมาก เมื่อมีผู้พบเห็น

สำหรับข้อที่ 10 และ 12 สามารถอธิบายร่วมกันได้โดยเกษตรกรไม่รู้สึกว่า การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายแต่ประการใด แต่สาเหตุที่เกษตรกรไม่ใช้หรือไม่ปฏิบัติตาม เนื่องการรู้สึกอายเมื่อมีผู้พบเห็น ดังนั้นความเชื่อและความเห็นลักษณะนี้เป็นอันตรายต่อการดำเนินงานทางด้านสุขภาพและการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก จึงควรได้มีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และความเชื่อที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกรต่อไป

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกรจำแนกเป็นรายข้อ

รายการ	\bar{X}	S.D.
ก่อนใช้สารเคมีทางการเกษตร		
1. อ่านฉลากการใช้ จนเข้าใจ	2.11	0.56
2. เลือกใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่สามารถสลายตัวยาก เพื่อควบคุมศัตรูพืชได้นาน	2.34	0.98
3. เลือกใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีผลน้อยต่อคนและสัตว์เลือดอุ่นน้อย	2.78	1.34
4. ไม่มีการปรึกษาผู้ที่มีความรู้ก่อนตัดสินใจเลือกใช้สารเคมี	2.62	0.64
5. ผสมสารเคมีตามคำแนะนำในอัตราที่กำหนด	1.85	0.57
6. ใช้มือเปล่าในการผสมสารเคมี	3.32	0.89
รวม	15.02	6.98

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยพฤติกรรมการใช้สารเคมี
ทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกรจำแนกเป็นรายข้อ (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.
ระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร		
7. ใช้อุปกรณ์ป้องกันสารเคมี		
7.1 ถุงมือ	2.12	1.31
7.2 รองเท้าบูท	2.48	1.14
7.3 สวมเสื้อแขนยาว	3.46	1.25
7.4 สวมกางเกงขายาว	4.78	2.47
7.5 สวมหมวกหรือผ้าโพกศีรษะ	2.26	1.41
7.6 สวมแว่นตา	1.11	0.36
7.7 สวมอุปกรณ์ครบ	1.26	0.29
8. ขณะพ่นสารเคมีทางการเกษตรอยู่เหนือลม	4.36	1.52
9. สูดบุหรืขณะพ่นสารเคมีทางการเกษตร	3.69	0.46
10. ใช้ปากเป่าหรือดูดสิ่งอุดตันหัวฉีด	1.12	0.21
11. เปลี่ยนเสื้อผ้าและล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	3.31	1.74
12. ไม่พ่นหรือใช้สารเคมี เมื่ออยู่ใกล้กลุ่มคน แหล่งน้ำ หรือสัตว์เลี้ยง	3.16	1.13
รวม	16.90	3.79
หลังใช้สารเคมีทางการเกษตร		
13. อาบน้ำ สระผม ทำความสะอาดร่างกายทันที	4.14	1.34
14. เปลี่ยนชุดทำงานก่อนเข้านอนพักผ่อน	4.45	1.47
15. ติดป้ายบอกวันเดือนปีที่พ่นสารเคมี เพื่อเตือนผู้อื่น	1.00	0
16. ล้างภาชนะบรรจุสารเคมีให้สะอาด นำกลับมาใช้อีก	3.38	1.22
17. ทิ้งภาชนะบรรจุลงในหลุมลึกที่ขุดเตรียมไว้แล้วกลบ	3.26	1.43
18. ทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการพ่นสารเคมีในแหล่งน้ำธรรมชาติ	2.21	0.56
รวม	18.44	4.27

จากตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในแต่ละขั้นตอน ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนก่อนการใช้ ขั้นระหว่างการใช้ และหลังการใช้สารเคมี โดยพฤติกรรมในขั้นหลังการใช้สารเคมีมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุด มีค่าเท่ากับ 18.44 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.27 รองลงมาคือ ขั้นระหว่างการใช้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 16.90 และขั้นตอนก่อนการใช้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 15.02 ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุดคือ ข้อที่ 6 เกษตรกรพยายามหลีกเลี่ยงการใช้มือเปล่าในการผสมสารเคมีมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.32 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด คือข้อที่ 5 เกษตรกรผสมสารเคมี ในอัตราที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.11 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 นั้นหมายถึง เกษตรกรมีการปฏิบัติในส่วนนี้เพียงบางครั้งเท่า

อธิบายได้ว่า ข้อ 6 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรทราบถึงวิธีการใช้และอันตรายของสารเคมีทางการเกษตร จึงพยายามหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสารเคมีโดยตรง

สำหรับข้อ 5 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรเกิดความไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของสารเคมีทางการเกษตรหากมีการใช้ในอัตราที่กำหนด อาจเกิดจากประสบการณ์ของเกษตรกรเองหรือคำบอกเล่า เนื่องจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างผิดวิธีในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ศัตรูพืชเกิดการดื้อยา หรือมีความต้านทานต่อสารเคมี เกษตรกรจึงต้องมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรเกินอัตราการใช้ที่กำหนด

2) ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุดคือ ข้อที่ 8 เกษตรกรพยายามอยู่เหนือลม เมื่อมีการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.30 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดคือ ข้อที่ 10 เกษตรกรยังมีการเป่าหรือดูดหัวพ่นเมื่ออุดต้น โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 1.12 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21

อธิบายได้ว่า ข้อ 8 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรทราบถึงวิธีการใช้และอันตรายของสารเคมีทางการเกษตร จึงพยายามหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสารเคมีโดยตรง ด้วยการอยู่เหนือลมขณะพ่นสารเคมี

สำหรับข้อ 10 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความเชื่อและความเข้าใจที่ผิด คือ เมื่อมีการอุดต้นที่หัวพ่นสารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรจะนำมาล้างด้วยน้ำก่อน

แล้วจึงใช้ปากดูดหรือเป่าหัวฟัน หากมีกลิ่นเหม็นหรืออาการชาที่ลิ้นเกษตรกรจะบ้วนน้ำลายทิ้ง เพื่อเป็นการขับพิษออก ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิดและอันตรายมาก จึงควรมีการปรับเปลี่ยนความเชื่อเหล่านี้ให้กลายเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไป

3) ชั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงสุดคือ ข้อที่ 14 เกษตรกรเปลี่ยนชุดทำงานก่อนเข้าพักผ่อน โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.45 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.47 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุดคือ ข้อที่ 15 เกษตรกรไม่ติดป้ายประกาศเตือนผู้อื่นว่ามีการพ่นสารเคมีเมื่อใด โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0 นั่นคือ เกษตรกรไม่มีการติดป้ายเตือนผู้อื่นเลย

อธิบายได้ว่า ข้อ 14 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะกลิ่นเหม็นของสารเคมีรวมถึง เกษตรกรทราบถึงอันตรายของสารเคมีทางการเกษตร จึงมีการเปลี่ยนชุดทำงานก่อนเข้านอนเสมอ

สำหรับข้อ 15 ที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตต่ำสุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่ทราบมาก่อนว่าจะ ต้องมีการติดป้ายประกาศเตือนผู้อื่นทุกครั้งว่ามีการพ่นสารเคมี เนื่องจากเกษตรกรไม่เคยได้รับ ข้อมูลจากแหล่งใดเลย และไม่มีเกษตรกรคนใดปฏิบัติเป็นตัวอย่างมาก่อน

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

โดยผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังตารางที่ 14 ถึง 17

1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกรในทั้ง 3 ขั้นตอน

การวิเคราะห์หารูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความเชื่อด้านสุขภาพกับตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลดังแสดงไว้ในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรอิสระกับพฤติกรรม
การใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร

ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตร		
	ก่อนใช้	ระหว่างใช้	หลังใช้
ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีและการนำไปใช้	r=.8314 P=.000	r=.5108 P=.000	r=.4518 P=.000
ความตระหนักถึงภัยของสารเคมี			
- ต่อสุขภาพของผู้บริโภค	r=.8201 P=.000	r=.5262 P=.000	r=.4629 P=.000
- ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	r=.6570 P=.000	r=.5060 P=.000	r=.5748 P=.000
ความเชื่อด้านสุขภาพ	r=.8938 P=.000	r=.4669 P=.000	r=.4623 P=.000

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความเชื่อด้านสุขภาพของเกษตรกรกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในทุกขั้นตอน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเมื่อพิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยหากค่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 1 หรือ -1 แสดงว่าปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ในกรณีของปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.8314 รองลงมาคือขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.5108$) และขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.4518$) ตามลำดับ

สำหรับความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรมากที่สุดเช่นเดียวกับปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.8201 รองลงมาคือขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.5262$) และขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.4629$) ตามลำดับ ส่วนความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.6570 รองลงมาคือขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.5108$) และขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.5060$)

ส่วนความเชื่อด้านสุขภาพนั้น พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรมากที่สุดเช่นเดียวกับปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.8938 รองลงมาคือขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.4669$) และขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($r = 0.4623$) ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในระดับตัวแปรตามลำดับขั้นตอนการใช้สารเคมีทางการเกษตร พบว่า ในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร ปัจจัยความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในขั้นนี้สูงสุด ($r = 0.8938$) รองลงมาคือปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ($r = 0.8314$) และปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ($r = 0.8201$) ตามลำดับ สำหรับในขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร พบว่า ปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีในขั้นนี้มากที่สุด ($r = 0.5262$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ($r = 0.5108$) และปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ($r = 0.5060$) ตามลำดับ ส่วนในขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร พบว่า ปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรในขั้นนี้มากที่สุด ($r = 0.5748$) รองลงมาคือปัจจัยความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ($r = 0.4629$) และ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ($r = 0.4518$) ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุของตัวแปรอิสระต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร

การวิเคราะห์การถดถอยพหุของตัวแปรอิสระ ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และความเชื่อด้านสุขภาพที่มีต่อตัวแปรตามคือพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อวิเคราะห์ผลของตัวแปรอิสระว่าจะมีความสามารถในการอธิบาย หรือประมาณค่าตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งแสดงผลถึงอิทธิพลของตัวแปรที่ถูกนำเข้าไปในแบบจำลองความสัมพันธ์จะได้ผลดังตารางที่ 15 ถึง 17

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์ค่าการถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวและพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร

ตัวแปรอิสระ	B	SE B	95% confidence	Interval B	β	T	Sig.T
ความรู้เกี่ยวกับสารเคมี	.9895	.1837	.6277	1.351	.2770	5.385	.0000
ความตระหนัก							
- ต่อสุขภาพผู้บริโภค	.2972	.2699	-.2342	.8287	.2374	1.101	.2719
- ต่อสิ่งแวดล้อม	.4373	.2708	-.0959	.9705	.2692	1.615	.1076
ความเชื่อด้านสุขภาพ	-.0897	.1017	-.2900	.1105	.1501	-.882	.3784

Multiple R = 0.9207 $R^2 = 0.8477$ Adjust $R^2 = 0.8477$ Constant = -2.4722

F = 149.7939 Sig F = 0.0000

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุดังแสดงในตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มของตัวแปรอิสระมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการ

เกษตรกรที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ พฤติกรรมขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงมาก โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.9207 และกลุ่มของตัวแปรอิสระนี้มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามร้อยละ 84.77 โดยมี ปัจจัยหรือตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีประสิทธิภาพสูงในการอธิบายหรือประมาณค่า คะแนนพฤติกรรมในขั้นก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ (Sig = .0000) กล่าวคือ เป็นตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าในแบบจำลอง โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($\beta = 0.2770$) หมายความว่า เกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตร และการนำไปใช้สูงจะสามารถปฏิบัติตนในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้อย่างถูกต้อง และปลอดภัยสูงตามไปด้วย

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ค่าการถดถอยพหุระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวและพฤติกรรม ระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของ เกษตรกร

ตัวแปรอิสระ	B	SE B	95% Confidence	Interval B	β	T	Sig.T
ความรู้เกี่ยวกับสารเคมี	.4394	.2026	.0405	.8382	.2264	2.169	.0310
ความตระหนัก							
- ต่อสุขภาพผู้บริโภค	.5113	.2976	-.0746	1.097	.7520	1.718	.0870
- ต่อสิ่งแวดล้อม	.5004	.2986	-.0874	1.088	.5673	1.676	.0949
ความเชื่อด้านสุขภาพ	.2381	.1121	.0173	.4589	.7723	2.123	.0346

Multiple R = 0.6106 $R^2 = 0.3728$ Adjust $R^2 = 0.3495$ Constant = 9.1829

F = 15.933

Sig F = 0.0000

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุดังแสดงในตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มของตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและ

ปลอดภัยในระดับปานกลาง โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.6106 และกลุ่มของตัวแปรอิสระนี้มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามร้อยละ 37.28 โดยมีตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือมีประสิทธิภาพสูงในการอธิบายหรือประมาณค่าคะแนน พฤติกรรมในชั้นระหว่างการใช้สารเคมีของเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในชั้นระหว่างการใช้สารเคมีของเกษตรกรมากที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ (Sig = 0.0310) กล่าวคือเป็นตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าไปในแบบจำลองโดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมในชั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($\beta = .2264$) หมายความว่าเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้สูงจะสามารถปฏิบัติตนในชั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย และตัวแปรที่สองที่ถูกเลือกเข้าไปในแบบจำลองคือ ความเชื่อด้านสุขภาพ (Sig = 0.0346) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($\beta = 0.7723$) หมายความว่าเกษตรกรที่มีความเชื่อด้านสุขภาพดีจะสามารถปฏิบัติตนในชั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ค่าการถดถอยระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวและพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยของเกษตรกร

ตัวแปรอิสระ	B	SE B	95% Confidence	Interval B	β	T	Sig.T
ความรู้เกี่ยวกับสารเคมี	-.0160	.2177	-.4448	.4127	-.0073	-.074	.9412
ความตระหนัก							
- ต่อสุขภาพผู้บริโภค	.2885	.3199	-.3414	.9185	.3763	.902	.3680
- ต่อสิ่งแวดล้อม	.7078	.3210	.0758	1.339	.7116	2.205	.0283
ความเชื่อด้านสุขภาพ	.4923	.1205	.2550	.7297	1.4163	4.084	.0001

Multiple R = 0.6556 $R^2 = 0.4298$ Adjust $R^2 = 0.4086$ Constant = 9.4386

F = 20.2813

Sig F = 0.0000

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแสดงในตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มของตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.6556 และกลุ่มของตัวแปรอิสระนี้มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามร้อยละ 42.98 โดยมีตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีประสิทธิภาพสูงในการอธิบายหรือประมาณค่าคะแนนพฤติกรรมในขั้นหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรแรกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในขั้นหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกรมากที่สุด คือ ความเชื่อด้านสุขภาพ (Sig = 0.0001) กล่าวคือ เป็นตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าไปในแบบจำลองโดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมในขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($\beta = 1.4163$) หมายความว่า เกษตรกรที่มีความเชื่อด้านสุขภาพดี จะสามารถปฏิบัติตนในขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย และตัวแปรที่สองที่ถูกเลือกเข้าไปในแบบจำลอง คือ ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (Sig = 0.0283) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร ($\beta = 0.7116$) หมายความว่าเกษตรกรที่มีความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสิ่งแวดล้อมสูงจะสามารถปฏิบัติตนในขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสูงตามไปด้วย

จากตารางที่ 15 ถึง 17 สามารถนำมาเสนอผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1

ขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้น

ก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้น

ระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ผลการวิจัย พบว่า

ขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_1 และยอมรับสมมติฐาน H_0 นั้นหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_1 และยอมรับสมมติฐาน H_0 นั้นหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรและการนำไปใช้ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

สมมติฐานข้อที่ 2

ส่วนที่ 1 ความตระหนักถึงภัยของสารเคมีทางการเกษตรต่อสุขภาพของผู้บริโภคขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อสุขภาพของผู้บริโภคไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ผลการวิจัย พบว่า

ขั้นก่อนการใช้และระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_1 และยอมรับสมมติฐาน H_0 นั้นหมายถึง ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยในขั้นก่อนการใช้และระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นหมายถึง ความตระหนักถึงภัยสารเคมีทางการเกษตรที่มีต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยในขั้นหลังการใช้และระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3

ขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความเชื่อด้านสุขภาพไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความเชื่อด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความเชื่อด้านสุขภาพไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความเชื่อด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร

H_0 : ความเชื่อด้านสุขภาพไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

H_1 : ความเชื่อด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ผลการวิจัย พบว่า

ขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_1 และยอมรับสมมติฐาน H_0 นั้นหมายถึง ความเชื่อด้านสุขภาพ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยในขั้นก่อนการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นหมายถึง ความเชื่อด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมขั้นระหว่างการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นหมายถึง ความเชื่อด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัยในขั้นหลังการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01